

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De personis quæ censentur ad contrahendum iure inhaboles, ac
primo de minore,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

aut quoad certos aliquos euentus: in quorum numero ponuntur vxor, filii familias, Religiosi, minores 25. annis, prodigi & serui legales seu mancipia, de quibus iam dictum est in prima parte lib. 4. cum de elemosina corporali: explicando à quibus ea fieri posset; cætera quæ videtur addenda persequemur in sequenti cap.

CAPVT IX.

De personis quæ consentiunt ad contrahendum iure inhabiles, ac primo de minore.

SUMMARIVM.

- 141 Qui dicantur minores: eorumque tres status: primus infantia, in quo per se nullo modo contrahere possum: secundus, pupillaris etatis.
- 142 In hoc possunt contrahere in suum commodum, non item in incommodum.
- 143 Tertius pubertatis, in quo quatenus contrahere quis possit.
- 144 Minoribus cum in suum incommodum celebrantur contractum, succurri potest, tum per restitutionem contractus, tum per restitutionem in integrum.
- 145 Respeccu cuiuscumque contractus concessum est minoribus priuilegium restitutionis in integrum: & quamdiu ipsum duret.
- 146 Eiconiunctum est priuilegium exceptionis: & quibus aliis quam minoribus sit concessum: & quid operetur aduersus eum qui cum minore contraxit.
- 147 Modi quibus eidem succurritur.
- 148 Et si minor rationis compos. possit obligare se homini per contractum: si tamen lex ei resistat, non potest valide, & in quibus casibus detur talis resistentia.
- 149 Extra eosdem casus, validos esse in conscientia contractus impositos à minoribus, donec desistantur per restitutionem in integrum.
- 150 Minor non potest idco uti compensatione occultis, quod non valeat uti beneficio restitutionis in integrum.
- 151 Ludens credit a pecunia, non tenetur eam soluere viatori, si velit uti beneficio restitutionis in integrum.
- 152 Quatenus minori non liceat uti restitutione in integrum, & restitutus ad quid teneatur alteri.
- 153 De quibus possit, & de quibus non possit filius familias libere contrahere ac disponere.
- 154 Contractus filii familias celebrati sine auctoritate patris, si non sint in huius, aut alterius preiudicium, validi sunt, etiam civiliter, nisi ille adhuc esset impubes.
- 155 Quatenus nequeat filius familias contractum mutui celebrare, aut vouere valide.
- 156 Quas suas operas possit filius familias locare, & alias à paterna domo discedere inuito patre.
- 157 Quando sint, vel non sint validae donationes facte patri à filio, vel contra.
- 158 Quatenus valeant contractus ab vxore celebrati sine mariti consensu.
- 159 Quatenus Religiosus inhabilis sit aeral. de contrahendum.
- 160 Quatenus prodigus.
- 161 Quatenus mancipium.
- 162 Quatenus Infitor.
- 163 Quatenus Procurator.
141. **N** iure is dicitur minor, qui 25. nondum completit annum: intra quod spatium temporis, tres constituuntur status illius. Primus est infantia, in quo careat usu rationis, & ideo nequit contrahere, ne quidem consentiente tutore: ita ut tutor ipse omnia illius administret per se. Secundus est pupillaris etatis: quando proximus est pubertati, in quo statu masculi consentitur esse vsque ad 14. annum & feminae vsque ad 12. ad quod vsque tempus dicuntur impuberes, postea vero puberes. Potro masculus dicitur proximus pubertati ex communi sententia (pro qua plures citat Thom. Sanchez libro primo de matrimonio disputat. one 51. num. 24.) peracto anno 10. cum dimidio: femina vero completo 9.

cum dimidio: etsi, vt ille addit ex Conarruua, nonnullisque aliis, satis est id relinquere prudentis arbitrio.

Sed quidquid sit, possunt pupilli in eostatu sine tutoris auctoritate contrahere in suum commodum, non autem in incommodum suum. De quo textus est expressus initium tituli, De auctoritate tutorum, Institut. & in lege Pupillus, De acquirendo rerum dominio. Id quod iura statuerunt in fauorem illius etatis: vt scilicet minoribus actus in damnis subueniret; & in prospere gestis non obesset. Nor. habet autem locum tale priuilegium, si minor contrahat cum alio minore, qui eodem priuilegio gaudet. Quod si accedat tutoris consensus, efficaciter huic pupillus, siue pupilla, ex contractu obligatur, iuxta legem Mors, ff. De acquirenda hereditate, & alias, quas Sanchez in sequenti lib. 6. d. spur. 38. num. 5. citat cum suis glossis.

Tertius status est ab anno 14. vsque ad 25. quo tempore in locum tutoris solet curator succedere, qui in hoc differt à tutore, quod tutor præcipue detur personæ pupilli, & secundario bonis: curator vero detur præcipue bonis, & secundario personæ. Atque in hoc tertio statu, si minor habeat curatorem, non potest contrahere, aut se obligare absque illius consensu, ex lege Si curat. habens, Cod. de in integrum restitutione minorum 25. annis. Immo in alienatione rerum immobilium, vel mobilium pretiosarum, nec curatoris consensus sufficit ei, ad valide contrahendum, sed requiritur adhuc decretum Iudicis cum causæ cognitione, ad iudicandum de urgente necessitate, ex qua tantum faciendū est talium bonorum alienatio. Qua de re titulus habetur ff. De rebus eorum qui sub tutela, vel cura sunt non alienandis, vel supponendis. Pro eaque faciunt leges 7. ii. & 13. De prædiis, & aliis rebus minorum.

Docuissent a pro praxi de contractibus minorum.

SECTIO I.

I N IUDICIO de peccatis ex contractibus minorum, oportet sequentia documenta notare. Primum est: minoribus, cum in suum incommodum celebrauerint contractum, succurri duobus modis: altero per contractus rescissionem, & altero per restitutionem in integrum. Possunt enim contractum iure irritum rescindere, tanquam non obligantem ipsos in conscientia, licet obligent alios, qui se voluerunt & potuerunt obligare, Institutis. De inutilibus stipulat. §. Pupillus: aut non sit eis, sicut illis. liberum rescilue. Institutis, De auctoritate tutorum, initio. Neque obstat quod sic fiat, vt claudicat contractus: quoniam id alias quoque vsuuenit: vt cum dolus causam dat contractui; tunc enim obligat deceptorem, deceptum non item.

Contractum vero non irritum iure, possunt iidem minores beneficio restitutionis in integrum, nec autem priuata sui auctoritate, elidere ac destruere, iuxta legem. Ait Prætor ff. De minoribus 25. annis, & legem 3. ac 5. Cod. De integ. restitut. In fauorem enim etatis, concessum est illis, vt cum se actu aliquo laesos deprehenderint, implorent Iudicis officium citata parte: vt si rem minoris iusto vendiderint: aut quam vendere non oportebat, agant ad iustum pretium accipiendum aut ad rem recuperandam. Similiter, si donarint rem notabilem, tanquam lætis ea restituantur: nisi ex rationabili causa donauerint: vt propter obsequia ipsi à donatario præstita, quas decuit sic remunerari: aut etiam propter nuptias, iuxta legem 1. Cod. Si aduersus donationem. Quo adhuc vti quoque casu, ne lædi censentur, exitur vt talis donatio, spectata qualitate personarum, & consuetudine regionis, fuerit prudenter, & secundum rectam rationem facta. Idem iudicium est eorumdem læsione ex mutuo: nempe vt si illud acceptum amiserunt, aut male consumperunt, implorare valeant Iudicis officium ad negandam solutionem. Pro quo facit lex 2. Cod. De filiofamilias.

Immo gaudere minores tali priuilegio respectu cuiuscunque contractus, quo se laesos inuenerint, patet ex totis titulis De minoribus, & De in integrum restitut. digestis. Ipsumque durare vsque ad 29. annum completum,

seu quatuor annis supra 25. expletum, in quo desinunt esse minores, habetur ex lege vltima, Cod. De temporibus in integrum restitutionis. Quod intellige, dummodo nihil accidat, quo id impediatur: sicut impedit, quod is qui minor contraxit, ratificauerit contractum post expletum 25. aetatis annum, ex lege 1. & 2. Cod. Si maior ratum habuerit. Item, quod quis a se factum contractum iuramento confirmarit, *Etiamsi adhuc existens in minore etate*, ex Authentica, Sacramenta impuberum. Cod. Si aduersus venditionem: ubi generaliter sic dicitur: Iuramenta puberum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis, inuolubiliter custodiantur.

ADVERTE AUTEM, cum priuilegio restitutionis in integrum, coniunctum esse priuilegium exceptionis, qua minores eum laesi fuerint, possunt se tueri aduersus perentem rem tradendam, aut solutionem debitam ex inito cuius contractu. Nam ex regula iuris habetur; tum in sexto regula 71. tum digestis regula 156. eum qui ad agendum admittitur, multo magis admitti ad excipiendum.

Aduerte 2. eodem priuilegio gaudere, tum Ecclesiam & hospitalia, aliaque similia loca; tum Rempublicam & principem quoad bona coronae & fisci; quae reputantur bona Reip.

Aduerte 3. cum quis beneficio restitutionis compellitur rem acceptam reddere, si acceperit donatione teneri simul restituere fructus ex ea perceptos, deductis expensis factis in illis colligendis: Non acceperit soluto pretio iusto, non teneri: quia quando persolutum est pretium iustum, contractus non censetur damnosus, potestque is cui persolutum est, sibi ex eo procurare commodum, quod adaequetur praedictis fructibus. Quod si non fecerit, incommodum assignandum est negligentiae ipsius. Sin autem solum sit quidem pretium, sed minus iusto; per remedium restitutionis in integrum repeti potest ea pars fructuum, quae respondet rei, qua parte excedit pretium datum; vt si excedat media aut quarta parte, repeti potest media aut quarta pars fructuum: & sic de ceteris. Et ratio est, quia venditor tunc censetur laesus, non tantum in rei venditione, sed etiam in illa fructuum portione. Haec latius tractata videri possunt apud Lud. Molinam, de iust. & iure tract. 2. disput. 573, 574. & 575.

SECUNDVM documentum est. Ei qui cum minore contraxit, certis quoque modis succurri. Ac primo, quod non teneatur rescindere contractum bona fide cum minore celebratum, de eo cuius idem minor, & dominium, & liberam administrationem habuit: vt censetur habuisse bonorum castrensiu, eorumve quae ex officio militis acquisiuit: aut quasi castrensiu, seu eorum quae acquisiuit ex officio publico; puta Medici, Aduocati, Doctoris & similia. Nam cum liberam habuerit de illis dispositionem, poruit sine curatoris consensu de illis disponere, nisi enormem laesionem passus sit: quia tanquam prodigo cui datus est curator, conceditur, *iuxta legem Is cubensis*, ff. De verborum obligationibus, vt beneficio restitutionis in integrum, ratione aetatis, perinde ac in aliis actibus: in quibus est grauiter laesus, vt si hereditatem sibi damnosam acceptauerit: aut lucrosam repudauerit.

Secundo, quod is ipse, qui cum minore contraxit, non teneatur acceptum restituere ei ante sententiam Iudicis: nisi pretium quod dedit, idem minor ipsi reddat, prout tenetur de aequitate naturali, habeturque ex lege vniuersalis De repetitionibus quae fiunt in iudicio. Post sententiam autem, qua minor fuerit in integrum restitutus, sic talis aequitas manebit elisa, vt obligationem in ducatur ad illud tantum restituendum, in quo minor inuenitur factus ditor, iuxta legem 1. ff. De autoritate tutorum: ita ut pro eo, quod imple consumpserit, nihil teneatur restituere, nisi dolo malo id fecerit; quo casu priuilegium ei non patrocinabitur, iuxta citatam legem vnicam in fine illis verbis. Verum & si quid dolo eius factum est; hoc enim praestare conuenit.

Tertio, quod idem qui cum minore contraxit, quantumuis non possit resilire, possit tamen non implere contractum, donec minor ipse procurat consensum curatoris, vel decretum Iudicis, ad validitatem necessarium: vt nisi contractum iureiurando confirmauerit. Nam con-

trahens se alioqui exponeret dandis: & minor praedicta recusans censetur mala fide agere.

TERCIVM documentum est. Puberem, aut proximum pubertati, praeditum rationis vsu, sicut potest Deo per votum se obligare, & diabolo per peccatum: ita gratia posse homini per contractum civilem, nisi leges obstant: prout censetur, cum sic resiliunt tali contractui, vt illum irritum esse velint, ac personam reddant inhabilem ad contrahendum: sicut fit in contractibus quibus res minoris immobiles, aut pretiosae alienantur, sine curatoris auctoritate, & Iudicis decreto. Nam per legem. Si ad resoluen dam: & legem Si quidem, ac legem Si minor, Cod. De praedictis, & aliis rebus minorum, tales sunt irriti. Vnde is qui eiusmodi aliquem cum minore iniecit, *quantumquid nullum ius acquisiuit*, tenetur ante omnem Iudicis sententiam restituere illud quod accepit: neque ad ipsum recipiendum minor opus habet restitutione in integrum: neque tenetur praestare illud ad quod obligauit se tali contractu: quoniam obligatio nulla est.

Quod idem est sentiendum de contractu, quo pupillus in suum incommodum contraxit cum suo tutore. Tali enim ius resistit in lege Pupillus, in principio, ff. De auctoritate tutorum. Immo & punit tutorem tali contractu acquirentem, lege Non licet, ff. De contrahenda emptione: nisi contutorem pupillus ipse habeat, de cuius consensu contraxerit, ex eadem lege Pupillus, §. 2. Videri potest Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 6. disp. 38. nu. 25. plures alios citans. Idem adhuc sentiendum est de contractu inito cum eo cui Iudex iusta de causa interdixit suorum bonorum admittationem: quod idem in seq. n. 27. habet; & constare potest ex lege Is cui bonis, ff. De verborum obligationibus; vbi dicitur: Is cui bonis interdictum est, tradere non potest, vel promittendo obligare.

QUARTVM documentum est. Minores ceteris contractibus quos ineunt priuata auctoritate, sine curatorum consensu, obligari in conscientia ex probabiliore sententia, in quam multos citat idem Sanchez in eadem disput. 38. nu. 21. & post eam Leonard. Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. dubit. 8. nu. 61. fundatur vero in eo, quod et si ius civile talibus contractibus non assistat, id est, non concedat ex eis agere in foro externo aduersus minorem, vt compellatur eis stare, eosve adimplere: illis tamen non resistit, hoc est, non ita aduersatur, vt elidat, extinguatve naturalem obligationem consequentem ex minoris ratione vtentis consensu in contractum celebratum de re cuius est verus dominus. Ad quod confirmandum duo faciunt. Alterum est: quod lex ipsa civilis interdum expresse indicet minorem ex tali contractu obligari: vt ex mutuo accepto, indicat lex. Si pupillus, ff. ad legem Falcidiam; & ex promissione, lex prima, ff. De donationibus. Alterum est: quod lex civilis obliget fideiussorem minoris contrahentis sine auctoritate tutoris aut curatoris. Textus est apertus in principio legis finalis, ff. De iureiurando. Verba enim illius sunt: Pupillus autem hoc solo defendetur, quod tutor eius non interuenisset, &c. hoc casu fideiussorem Praetor non tuebatur. At si minor nullo modo obligaretur ex contractu: necetiam obligaretur qui in eo fideiussor factus est pro ipso: iuxta legem. Cum lex, ff. De fideiussoribus. Et ratio est, quia deficiente principali obligatione, non valet, accessoria, ex regula 178. iuris digestis. Cum igitur fideiussor pupilli contrahentis sine auctoritate tutoris obligetur, pupillus ipse pariter obligabitur: minimum naturali obligatione.

Eandem sententiam secutus Molina de iust. & iure tract. 2. disp. 224. sub. finem, ex ea infert; & post eum locis citatis Sanchez & Lessius; eum qui nullo dolo aut metu, aliaue simili circumstantia interueniente, a pupillo aut minore per contractum onerosum, vt venditionem, permutationem, ludum, &c. aut per donationem absque curatoris auctoritate aliquid habet, ad cuius alienationem non requiritur Iudicis decretum, non teneri illud restituere, interim dum minor ipse aut tutor loco ipsius, id non repetit coram Iudice, vtens beneficio restitutionis in integrum; quia ille naturaliter, & in foro conscientiae tenetur stare co-

tractui, dum non eliditur beneficio restitutionis in integrum. Nec obstat quod per talem contractum aut donationem non transferatur dominium, iure civili id impediens, ex §. Nunc admonendi, Institutis. Quibus alienare licet: quia sufficit ut habeatur ius accipiendi & retinendi, quod obligatio naturalis (*quam ius civile non impeditur* *supponimus*) in proposito casu tribuit. Ita Sanchez habet in ead. d. *sp. 38. nu. 20. & 36. post Molinam loco citato.*

150.

SED QUÆRI potest 1. An si minor nequeat absque magnis expensis petere coram Iudice restitutionem in integrum, ut possit occulta compensatione? Ad quod aliquos affirmatiue respondisse nescimus Sanchez *ibid. num. 32.* Sed idem sentit contrarium esse tenendum: nisi forte læsio talis esset, quam spectatis circumstantiis ratio aperte diceret, Iudicis sententia non expectata resarciendam esse. Fundamentum ipsius est, quod beneficium restitutionis in integrum minoribus læsis concessum non sit, ut alter teneatur ipsis ante Iudicis sententiam resarcire læsionem; sed ut minores ipsi gaudeant privilegio, ut Iudex audita parte, possit ipsis concedere restitutionem. Et ita minor, qui ludendo perdidit, non potest ante Iudicis sententiam uti compensatione occulta: nec si priuata auctoritate sibi restitui petat lucrum iam solutum, alter teneatur restituere, donec condemnetur.

151.

QUÆRI potest 2. An minor possit non soluere debitum ex tali contractu: ut si lusit credita pecunia, an teneatur in conscientia eam soluere victori petenti? De qua questione auctores in *viam*que partem *ibid. num. 33. & 34. Sanchez refert*: cum quo assentiri possumus iis qui negant in conscientia teneri soluere. Nam, ut ille bene argumentatur; Quoties lex humana iusta negat actionem ad aliquam rem petendam in iudicio, & concedit eiusdem rei possessori & debitori repetitionem, si soluerit. licet eidem possessori rem eiusmodi retinere: quando quidem, cui actio datur ad recipiendum, eidem datur exceptio ad retinendum, iuxta regulam 71. iuris in 6. Et confirmatur, quia frustra aliquid petitur, quando ipsum statim restituendum est, ex *preced. regula 59.* quæ habet; Dolo facit qui petit, quod restituere oportet eundem. Quia igitur in talem solutionem datum, statim restitui debet auctoritate Iudicis, superuacanea esset illud dare. Quocirca obligatio illa naturalis, de qua diximus, limitanda est exceptione: nisi minor velit uti concessio sibi à iure beneficio restitutionis in integrum: ex quo potest excipere, atque rem, alioquin tradendam retinere.

152.

QUÆRI potest 3. An minor semper possit pro arbitrio in istiusmodi contractibus uti beneficio restitutionis in integrum: Respondendum est, non posse, cum iuramento confirmauerit contractum: quia debet omnino seruare tale iuramentum, cum sit de relicta, quæ potest sine peccato præstari: aut certe relaxationem illius petere ratione imperfectæ ætatis; qua oborta, liberum ei erit uti beneficio ipso restitutionis in integrum. Qua de re alius citatis idem Sanchez *ibid. nu. 12. & 30. in fine.*

QUÆRI potest 4. An minor cum restituatur in integrum, ad aliquid teneatur ei quædam restitutionem facit? Respondetur, teneri ad refundendum illud in quo factus est locupletior, Ex lege Eatentis, ff. De instituta actione; non autem illud quod amiserit, siue ludendo, siue alia ratione. Pro quo Sanchez adhuc auctores *ibidem refert nu. 1.* Et ratio esse potest, quod privilegium talis restitutionis sit institutum, ut minores in ius rebus non paterentur detrimentum, sed ipsis salua conseruarentur. Atque ita ex *Sylu. restitutio. 2. dicto 5.* soluens debitum pupillo sine tutoris auctoritate, debet iterum soluere, excepto eo in quo idem minor factus fuerit locupletior.

De filiofamilias.

SECTIO II.

153.

IN filiofamilias notari potest; & quod sit minor annis & quod sit sub potestate patris: ex quo duplici capite cenferi potest inhabilis ad contrahendum. Quo fit, ut ante dictis addere oporteat aliquot documenta, quibus ostendatur quatenus filius ipse familias, prout patri subie-

ctus, possit sine eius consensu valide contrahere. Præter ea autem quæ desumi possunt ex traditis de ludo in *preced. libro 10. nu. 389.* ista hic occurrunt tradenda.

PRIMUM est. Filiumfamilias, si pubes sit, aut pubertati proximus (secus de infante) posse quidem libere disponere ac contrahere de bonis suis castrensis, & quasi castrensis: non tamen de cæteris, quæ aduentitia, aut profectitia dicuntur. Atque in hoc Doctores consentiunt. Ratio vero prioris partis est, quod ille talium bonorum administrationem liberam perinde habeat, ac si omnino sui iuris esset. De qua re late Lud. Molina *de iust. & iure tractat. 2. disp. 230. & 231.* Itaque Clerici, literarum Professores, Medici, Aduocati, Iudices, cæteri que publici officiales disponere possunt libere de bonis acquisitis ex suis officiis. Posterioris autem partis ratio est, quod talia bona sint patris: profectitia quidem (id est, quæ profecta sunt ab ipso patre, vel habita eius causa, vel de eius bonis) quoad dominium directum: unde fit, ut de eis tanquam alienis, contractus celebratus non valeat: aduentitia vero (id est, habita aliunde quam à patre, aut quam ex eius bonis) quoad vsum fructum, ob quem filium impediri de illis contrahere, in iure patre, habetur ex lege finali. Cod. de bonis quæ liberis, & c. in cuius §. 5. habentur hæc verba (filios autem familias in his duntaxat casibus, in quibus usus fructus apud parentes constitutus est: donec parentes viuunt, nec de iisdem rebus testari permittimus, nec; citra voluntatem eorum, in quibus potestate sunt, vlla licentia eis concedenda, dominium rei ad eos pertinētis, alienare vel hypothecæ titulo dare, vel pignori adsignare). Quod nota constitutum esse ob paternam reuerentiam: cum alioqui ex lege 2. Cod. De usufructu, proprietate habens, possit illa alienare in iure usufructuario. De eo vero, quod eadem lex indicat, filiumfamilias de patris consensu posse talia bona alienare; videri potest Molina *in sequenti disp. 261.* De memorata autem diuisione bonorum in castrensis, quasi castrensis, profectitia, & aduentitia, iam diximus in lib. 4. cap. 21. sect. priore, documento 4. Vide quoque Nauar. in *Enchir. cap. 17. nu. 141. & al quos sequentib.*

SECUNDUM documentum est. Quod possit filiusfamilias pubes sub patris potestate existens, non tantum naturaliter (tanquam *prædictus libertate voluntatis*) sed etiam ciuilitate, se obligare per promissiones, & quosuis contractus non redundantes in patris, vel alterius præiudicium. Hoc aperte habetur ex §. Item inutiles. Institutis, De inutilibus stipulationibus: cum dicitur, Seruus non solum domino suo, sed nec vlli obligari potest: filij vero familias aliis omnibus obligari possunt: & ex lege 57. ff. De iudiciis, cum dicitur, Tam ex contractibus, quam ex delictis in filiumfamilias competit actio: & ex lege 39. ff. De actionibus & oblig. cum dicitur, Filiusfamilias ex omnibus causis, tanquam paterfamilias obligatur: & ob id agi cum eo, tanquam cum patrefamilias potest. Quod si filiusfamilias impubes sit, ne de patris quidem consensu potest contrahere, ut satis indicat quod Institutis, eodem titulo, §. Sed quod, his verbis habetur. Sed qui in potestate parentis est impubes, ne auctore quidem patre obligatur. Id quod verum esse, licet bona quæ contrahendo alienaret, essent castrensis, aut quasi castrensis, notat Molina *in eod. tract. 2. disp. 230. §. 1. cet filiusfamilias.* Id ipsum vero intelligendum esse de obligatione ciuili, non item de naturali, si filiusfamilias sit proximus pubertati, rationis vsum habens sufficientem ad contrahendum, admonet Thomas Sanchez *in sequenti disp. 39. num. 2. in fine.*

TERTIUM documentum, quo *precedens restringitur*, est. Quod filiusfamilias, etiam pubes, non obligetur ex mutuo, nec ex voto. Ac de mutuo constat ex toto titulo, ff. ad Senatusconsultum Macedonianum: illique æquiparatur in eo quilibet contractus alius factus credita pecunia, prout idem Sanchez adnotat in sequenti nu. 4. Veruntamen casus aliquot dantur, in quibus id non habet locum, relati à nobis *in preced. lib. 20. n. 36.* & plenius tractati à Lud. Molina *de iust. & iure tract. 2. disp. 301.* Eos hic repetere non videtur necesse: præsertim cum illud Senatusconsultum Macedonianum non liberet filiumfamilias ab obligatione naturali, qua tenetur in conscientia mutuo acceptum

soluere

coluere, prout b. ne docet Couarr. ad regulam Peccatum, par. 2. §. 3. num. 4. sed solum mutanti neget actionem in foro exte-
riore: quod est tantum non assilire contra eum; non au-
tem resistere, destruendo illius obligationem naturalem.

De voto vero, quod filiusfamilias nec obligatur, con-
stat ex lege 2. §. 1. De pollicitationibus: cuius verba sunt.
Filiusfamilias, & seuis voto sine domini, patrisve autho-
ritate non obligantur. Quod tamen sic intelligendum
est, vt sensus sit, non obligari irrevocabiliter: sed ita ut pa-
ter possit reuocare filij votum personale, ante pubertate-
tem emissum: reale vero post pubertatem emissum, de iis
quæ fuerint sub eiusdem patris potestate, nec alienare
poterit, nisi in eiusdem præiudicium, iuxta communem
doctrinam de voto traditam in præced. lib. 18. cap. 21. sect.
quarta.

QVINTVM documentum est. Contractum, quo
filiusfamilias suas operas artificiales locat alteri inuito
patre, validè censetur. Ratio est, quia ille non debet huic o-
peras suas artificiales, nisi cum eo viuat, aut ab eo alimèta
accipiat. Alias enim ei debet tantum ex pietate operas obse-
quiales, quæ consistunt in exhibitioe honoris & reueren-
tiæ, ac in subuentionis patientium necessitatem. Con-
firmatur autem hoc documentum ex lege penult. ff. De
obsequiis, per illud, Pietatem liberi parentibus, non ope-
ras debent. Pro eoque plures authores Sanchez refert in
memorata disput. 39. num. 5. Vnde sequitur, quod idem plu-
ribus quoque; citatis habet in præced. nu. patrem non posse
amovere filiumfamilias puberem, qui se obligauit ad mi-
nistrandum alicui certo tempore.

Sequitur item, quod aliis citatis habet Ferdinandus
Rebellus. De obligation. iustitia & religionis par. 2. quaest. 8. nu.
32. filiumfamilias, si pater non egeat ipsius opera, posse à
paterna domo discedere, ad querendum, aliquod vitæ
honestæ genus, præsertim petita facultate, quam pater ei
denegare non potest: quia id nihil esset aliud, quam homi-
nem liberum cogere seruitutem seruire, contra legem
2. ff. Si quis à parente fuerit manumissus. Accedit quod
in lege finali, ff. De liberis exhibendis, aperte filius dica-
tur liberam facultatem abeundi, vel remanendi habere.
Vnde inferri potest illud quod idem, aliis adhuc citatis, subiū-
git, fas esse filiosfamilias inuitis parentibus operam literis
nauare; neque in eo, ab illis sine rationabili causa (qualis es-
set, quæ dicitur aut negligens inuenire, ut) impediri posse. nec
necessaria negari, si possint commode suppeditare. Atque
quod in hac re, de filiosfamilias dicitur respectu patris; ea-
dem ac etiam maiore ratione intelligendum est respectu
matris. Quod vero attingit ad ea quæ filiusfamilias luca-
tur ipsa locatione suarum operarum, cum (si nec castrensia,
nec quasi castrensia fuerint) rationem habeant bonorum
aduentitiorum, vltus iustus eorum spectabit ad patrem,
in cuius proinde potestate debet tradere ea quæ sibi su-
perauerint ultra necessaria ad proprios vsus.

QVINTVM documentum est, Donationes, filiis v-
triusque; sexus factas à patribus, aut contra, patribus factas
à filiis, quamdiu hi fuerint sub illorum potestate, esse re-
gulariter inualidas. Hoc habent Syluest. in verbo Donatio 2.
quaest. 7. & Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 145. Et probant: quia
pater & filius tunc civiliter pro vna & eadem persona re-
putantur, ex lege vltima Cod. De impuberum, & aliis sub-
stitutionibus.

Aduerte autem primo, istud non habere locum, prout
ex Gomisio habet Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 18. nu. 90. in
donationibus patris in filium emancipatum, nec in fi-
lium spurium: nec item in donationibus matris in filium:
nec in donationibus filij in patrem vel matrem, factis de
bonis castrensibus, aut quasi castrensibus: quia in talibus
non interuenit impedimentum patris potestatis, quæ
tantum est patris respectu filiorum suorum legitimorum
circa bona, quorum ipsi non habent liberam dispositio-
nem.

Secundo aduerte; illas ipsas donationes, quas dicimus
inualidas, confirmari morte donantis, non item morte
donatarij. Eadem enim est ratio earum, atque earum quæ
sunt inter virum & vxorem de quibus expresse tale quid
statuitur in Cap. finali, De donationibus inter virum &

vxorem, & in lege Cum hic status, §. 10. ff. Eodem tit. In-
telligendum est autem, dummodo ea non impediant, ne
alij filij accipiant suas legitimas partes, prout Nauar. in seq.
nu. 147. addit per legem 1. De inofficiolis donationibus: &
legem vnicam De inofficiolis dotibus. Item dummodo
non fiant in quantitate iure prohibita: vt cum quis donat
omnia sua bona, tam futura, quam præsentia: quod re-
probatur lege Stipulatio, hoc modo, ff. De verborum ob-
lig. cum tollat potestatem testandi contra mores, quos
decesse in repub. bene instituta. Quamquam tamen il-
lud non est censendum de se illicitum; cum non sit dū-
bium, quin officium præstatis sit, & Christi consilium; vt
suam personam, sic & omnia sua bona, etiam futura mo-
nasterio tradere. Pro quo Couarr. ad rubricam de testa-
mentis par. 2. num. 13. multos citat. Item quantitas est iure
prohibita, cum quis sine inuentione, seu declaratione
sue mentis facta iudici, donauerit ultra 500. solidos, ex
lege penult. sub finem, Cod. De donationibus. Id quod,
vt breuiter enūluimus, tractatum relinuemus videndū
apud Lessium de iust. & iure lib. 2. cap. 18. dubit. 13. conten-
ti obiter monere, tum quod ille ex Iulio Claro habet, 500.
solidos æquivalere 700. scutis Hispanicis, aut vt alij vo-
lunt 750. tum quod is cui ultra summam illam donatum
est, possit excessum etiam ipsum retinere: quæ lex non
reddit ipsum inhabile ad retinendum: sed donatori facit
potestatem pro arbitrio repetendi: quod quamdiu non
facit, non est obligatio restituendi, quia scienti & con-
sentienti non fit iniuria.

Aduerte tertio, additam esse documento particulam
(regulariter) ob casus, quos l. co citato num. 145. & 146. Na-
uar. v. refert ad ditaprobatione, in quibus valida est donatio
patris facta filio. Primus est; cum donat in dotem, aut
propter nuptias. Secundus, cum mobilia dat filio cuncti
ad bellum. Tertius, cum donat vltimum fructum quem ha-
bet in bonis aduentitiis filij. Quartus, cum pro meritis &
seruitis filij, tantum ei pater dat, quantum daret extra-
neo. In dubio autem, addit Nauar. præsumendum est do-
nasse ob merita, si ea præcesserint donationem: sique non
præcesserint, donasse ob meram liberalitatem. Addit præ-
rea, validam adhuc esse talem donationem in omnibus
casibus, in quibus (p. out p. dicitur) valet donatio facta à
marito vxori, vel ab vxore facta marito: quos refert idem
Nauar. in seq. num. 149. & 150.

De vxore.

SECTIO III.

QVATENSUS censetur vxor inhabilis ad contrahen-
dum sine consensu mariti, vt dicitur; præter con-
stitutam particularibus legitimis locorum, de quibus respondere
proprium est Aduocatorum, scilicet possunt aliquot commu-
nia documenta.

PRIMUM est. Contractum inualidum esse quem sine
mariti consensu, saltem tacito, vxor celebrauerit circa bo-
na quorum non habet administrationem. Hoc in Hispania
lege sancitum, & in Gallia vltimum receptum esse habet
Couar. in Epitome 4. decret. par. 2. cap. 7. §. 1. n. 3. Et ratio est,
quia id alioquin cederet in mariti præiudicium. Qua de
causa, vt addit Couar. ne si quidem talis contractus iura-
mento confirmetur, validus erit: quia iuramentum non
firmat contractum in præiudicium alterius, quam contra-
hentis, ex Cap. Cum contingat, de iureiurando.

Quoad ea vero bona, quorum habet administrationem
(eorum scilicet quæ cum miret matrimonium, sibi excep-
pit, reseruauitve sibi eorum dispositionem) vxor de iure
communi, vt notat Molina de iust. & iure tract. 2. disput.
343. §. De vxore, potest celebrare contractus, atque agere,
ac defendere se in iudicio, saltem per procuratorem (ea-
dem ratione nimirum, qua potest filiusfamilias quoad
bona sua castrensia, aut quasi castrensia) eo quod habeat
illorum administrationem.

SECUNDVM documentum est. Si maritus & vxor
cum aliquo tertio contractum celebrent, eo ipso illum
censeri facultatem huic dare ad eum celebrandum. Hoc
ex se notissimum esse, Molina cōsequenter notans, citatis

aliquot

al quor legibus iuribus addit, maritum cenferi quoque vxori dare facultatem contrahendi, si eam exponat alicui negotiationi, aut administrationi, aut ea in ipsius presentia contrahat, ipseque taceat.

TERTIUM documentum est. Validum esse contractum vxoris in ipsius vtilitatem celebratum sine expressa viri facultate; eo quod is absens sit, si que presentis adesset, verosimile est quod illum approbaret. Hoc quoque addit consequenter Molina, & probat à pari, quia perinde vxor potest in suam vtilitatem cum alio contrahere sine mariti autoritate, ac minor potest sine autoritate Tutoris aut Curatoris, contrahendo sibi alterum obligare in propriam suam vtilitatem, iuxta antedicta in sect. 2.

QUINTUM documentum est. Donationes factas inter coniuges, regulariter non esse firmas: sed à donantibus ante mortem suam posse reuocari pro arbitrio. Hoc habetur ex Cap. finali, De donationibus inter virum & vxorem; & ex lege 1. 2. & 3. ff. eod. titulo. Quibus in locis ratio talis prohibitionis hæc redditur, ne coniuges mutuo amore se bonis suis spolient. Sic ergo maritus illud quod donauerit vxori, potest vendere, & pretium in comune conferre, non minus quam si non donasset. Admittit autem documentum hoc varias tum extensiones, tum restrictiones, & exceptiones, quas copiose & erudite persequitur Thomas Sanchez in toto se. lib. 5. De matrimonio: ad cuius sacramenti tractationem spectant potius, quam ad hunc locum.

De Religioso.

SECTIO IV.

159. INHABILITAS Religiosi ad valide contrahendum ex eo pendet, quod is non sit sui iuris: sed Prælati suo subdit, arbitrio ipsius regendus. Quod tamen non obstare, quin per promissiones, honestasque conventiones ipse possit obligare se homini, patet à simili. Nam potest per votum obligare se Deo, ex recepta D. Thomæ sententia 2. 2. quæst. 88. art. 8. ad 4. Vnde poterit pari ratione obligare se homini: quando quidem similiter ad vtrumque requiritur & sufficit in efficiente liber vsus rationis. Quanquam eadem subiectio facit, ne talis obligatio sit tam firma, quin valeat irritari à Prælati, cui subiicitur ille qui se obligauerit. Facit etiam, quod amplius est, vti ex propria persona Religiosus contrahat, conuentionemve honestam cum alia persona ineat sine consensu, saltem præsumpto, sui Prælati (& multo magis si prælati ipso rationabiliter contradicente) nulla sit obligatio, prout licet deducere ex Cap. Monacho. 20. quæst. 4. Et ratio est, quam tangit loco citato D. Thomas: quod in contractibus, & aliis conuentionibus eorum qui sub sunt alienæ potestati, intelligatur debita conditio: Si superioribus suis placuerit, vel illi non renitentur.

Quæ ratio etiam ostendit, valere contractum, aut conuentionem Religiosi factam sub Prælati sui beneplacito. De quo antequam constiterit, non tenetur obligationem implere: tenetur autem vbi de illo constiterit, aut saltem præsumi poterit probabiliter. Citra quam probabilitatem, implendo eandem obligationem, peccaret: multoque magis si Prælati voluntate in contrarium esse cognosceretur, aut probabiliter præsumeretur: prout, nisi ostensa manifesta ratio, præsumi debet, cum statuta Religionis expresse prohibent iuri conuentiones, per quas Religiosi se obligent absque expresso consensu Prælati sui. Aduerte vero quod habet Molina in eodem tract. 2. dist. 140. §. Potius distinguere: quod si scilicet contrahendo conuentionemve ineundo, aliqua iniustitia interueniat ex parte Religiosi, per quam contrahens cum ipso damnum aliquod patiat, ipse ad eiusdem damni restitutionem obligetur ex delicto, perinde ac si furatus esset. Quam obligationem status Religionis, etiam si plerumque impotentia excuset à culpa non implentem minime tollit. Quocirca debet curare, vt si aliquid possit habere quod Prælati suæ liberæ dispositioni relinquatur, inde satisfaciatur.

Ceterum si Religiosus non ex propria persona, sed nomine Prælati, aut Conuentus aliquid promitteret, aut celebraret contractum aliquem ratione alicuius admini-

strationis aut negotij sibi à Prælati, vel Conuentu expresse, aut tacite commissi; ac exigentis talem promissionem aut contractum fieri (vt quando constitutus esset temporalium rerum procurator) nasceretur inde obligatio, cui Prælati ipse, aut Conuentus satisfacere teneatur. Nam eo ipso quod illi negotium commissit, cenferur tacite consensisse in contractus, quos id ipsum negotium rationabiliter postulauerit, ac si eosdem celebrandi facultatem dedisset. Ita ex Innocent. & Panormi. habet Molina loco citato. §. Item de contractu.

De Prodigio.

SECTIO V.

DICITUR prodigius, is qui inconsulte dissipat patrimonium suum. Et autem causa cognita solet à Iudice curator dari, & administratione bonorum suorum interdici. Quod vbi factum fuerit, ipsum non posse contrahere: immo nec posse facere testamentum aut codicillos, habetur ex lege Is cui bonis. ff. De verborum oblig. & ex lege prima, Cod. De curatore furiosi & prodigi: in qua prodigius æquiparatur furioso, quem constat ex natura rei contrahere non posse, vtpote carentem vsu rationis, & consequenter consensu libero, ad contrahendum necessario: nisi forte habeat lucida interualla: tunc enim per ipsum gesta quo tempore sanæ mentis est, habentur rata, iuxta legem Cum furiosus, ff. De Iudicis. Iam cum eiusmodi leges contractibus prodigi resistent, ille qui ab eo aliquid habuerit ex donatione, tenetur in conscientia id ipsum reddere, quia donatio fuit nulla; lege scilicet redente prodigum ipsum inhabilem ad alienanda sua.

Quoad eum vero prodigum, cui non est à Iudice bonis interdictum; is peccat quidem male dissipando substantiam suam: non tamen contra iustitiam, ex qua sit obligatio restituendi acceptum ipso donante: sed solum contra liberalitatem, quæ non inducit obligationem restituendi, nisi exerceatur cum alterius damno.

Quod autem valide contrahere possit, sententia est communis; quia iure civili non impeditur in eo, donec sit à Iudice bonis interdictum. Nec item iure naturali, quia prodigalitas non tollit rationis vsum, nec consensum liberum in contractum. Hincque est, quod solet discrimen inter prodigum, & furiosum constitui: quod prodigius non ipso iure, sed sententia Iudicis priuatur ipsi iure. Non negarim tamen tales interdum interuenire circumstantias, ex quibus vir prudens iudicet, turpe ac peccatum esse, sic accepta retinere.

De Seruo.

SECTIO II.

SERVVS aut mancipium, aut famulus. Ac de illo, quatenus sit inhabilis ad contrahendum, intelligi potest ex regula 3. ff. de regulis iuris: qua dicitur: Quod ardet ad ius civile, serui pro nullis habentur: non tamen & iure naturali, quia quod ad ius naturale ardet, omnes homines æquales sunt. Ex quibus verbis deducitur, quod cum status mancipij pro nullo habeatur in iure civili, pariter pro nullis in eodem iure haberi promissiones, aliove contractus ab homine talis status cum quouis alio initos. Quod quidem intelligendum est, nisi initii fuerint de iis, quorum liberam dispositionem dominus illi concesserit: eo modo, quo diximus in 1. parte lib. 4. cap. 21. sect. prior. documento 3. & tradit Molina de iust. & iure tract. 2. dist. 277. §. mancipium. Eadem vero verba aperte indicant, hominem eiusmodi status posse iure naturali contrahere obligationem, per quam ratione virtutis (fidelitatis nimirum, quæ communis est tam seruo, quam liberis) teneatur sub peccato datam fidem seruare, quoad poterit, sine preiudicio obsequij & obedientiæ debitæ domino suo: præsertim cum, vt habetur lege 1. De pactis, nihil magis rationi ac fidei humanæ congruat, quam fidem datam præstare.

DE FAMULO autem; is in hac re considerari potest, vel vt Institor, vel vt Procurator. Dicitur vero Institor in

iure, is qui alicui negotio prepositus est ab alio. Illius modi sunt tabernarii quibus domini vtuntur in vendendis, aut emendis vino, aut frumento, aut panno, aliisve mercibus. sunt etiam illi quibus dantur vestes circulerenda. Item mulionum seu hedaiorum, aut nautarum prefecti, per quos ditiores mercatores, suas negotiationes exequuntur. Tenendum est vero in hac re de Institorie, eum a quo prefitur in suis negotiis, tantum obligari ex contractibus quos celebraverit in negotiis illis, quibus fuerit prepositus & secundum conditiones illis adiunctas ab eo qui ipsum prefecit. Cui obligationi locum esse, etiam in iure fuerit contractus post reuocationem eiusdem Institoris; nisi ea sic publice proposita sit, vt nemo queat se excusare de illius ignorantia. Ita habetur ex lege Sed et si pupillus, ff. De institoria actione, §. Proscribere; vbi statuitur eiusmodi reuocationem proponendam esse palam, claris literis, vnde possit de plano recte legi: ante tabernam scilicet, vel ante locum, in quo negotiario exercetur: no quidem loco remoto, sed euidenter, atque literis ibidem vtitatis, ne quis cauari possit earum ignorantiam, aut se non obseruasse, quod publice positum erat, & passim legebatur.

DE PROCURATORE notandum est. Primo, dicitur eum qui aliena negotia mandato domini administrat, atque ex contractibus per ipsum celebratis, obligare illum a quo est constitutus; nisi quod ultra ei datum generale mandatum, interdum speciale requiratur: vt in matrimonio, ex Cap. vlt. de Procuratoribus, in 6. neq; talem obligationem impediti Procuratoris reuocatione (etiam si de se vim habent reddendi irritum, quod gestum fuerit, iuxta Cap. Ex parte Dexani, De rescriptis) nisi ea intimata sit illi: ac etiam aliis quorum interfuerit: deducitur ex Cap. Mandato, De Procuratoribus. Ad quod faciunt etiam, lex Si mandasset, & lex Inter causas ff. Mandati.

Notandum est secundo. Si Dominus qui Procuratorem sibi constituit, moriatur; gesta per hunc post illius mortem, quantumuis eam ignorarit, non valere. Est enim regula generalis: Quod mandatum re integra, soluitur morte mandantis; ex lege Mandatum, Cod. Mandati. Quia alius citatis Thom. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 6. n. 9. bene monet pati exceptionem, cum mandatum fuerit ad alias causas: vt si quis alicui mandaret certam elemosinam largiri: atque adhuc integra mandata decederet. Fautore enim cause pie, mandatum non censeretur expirare obitu mandantis; ideoque elemosina esset largienda. In confirmatione arguendo a pari adfertur lex Si pater, in principio, ff. De manumissis vindicta: ex qua habetur, favore libertatis, mandatum non expirare mandantis morte.

Videretur dictis addendum aliquid de iis qui crimen admiserunt propter quod lex ipsorum bona addicit fisco: ac de iis qui non sunt soluendo. Sed de illis sufficere nobis possunt habita in preecedente lib. 13. nu. 289. De his vero, habita in lib. 10. cap. 17. num. 238. & aliquot sequentibus, & in sequenti cap. 18. num. 251.

TRACTATUS II.

De mutuo.

QVIA vsura primaria sedes est mutuum, fit vt iudicet auctores qui de illa agunt, pariter agant, de eo. Aliquot retulimus in preeced. lib. 23. sub initium quarti capitis; In iure civili habetur de eo titulus, Cod. De rebus creditis. Ipsum autem considerabimus primo, secundum se, deinde, in ordine ad vsuram, ac postremo, in ordine ad causas, lucrum in eo factum excusantes ab vsura macula.

CAPVT X.

De mutuo secundum se.

SVMMARIVM.

164 Variamutui acceptio.

165 Definitio mutui cum explicatione singularum partium.

Valerij Par. III. Tom. 2.

- 166 Differentia mutui a ceteris contractibus ex diuersitate materie.
- 167 Alia differentia ex diuersitate effectus.
- 168 Diuisio mutui in expressum & tacitum, seu palliatum.
- 169 Abiectione eiusdem.
- 170 Vt mutuum sit licitum, quis illud dare, de quo dari, & cui dari debeat.
- 171 Curiam, & quomodo, quando, ac quo ordine, & vbi dari debeat.
- 172 Questio, an mutuum dare, sit in precepto.
- 173 Verba Christi, Luca 6. Mutuum date; continere preceptum: & quando id ipsum obliget.
- 174 Obligationes que ex parte mutuantis oriuntur ex mutuo, & aie que ex parte mutuatarij.
- 175 De actione que oritur ex mutuo: cui & quando competat.
- 176 Priuilegia infirmitatis obligationem & actionem ex mutuo.
- 177 Quomodo accipiendum sit priuilegium non soluendi mutuum.
- 178 Quatenus Ecclesia vel vnitatis tenentur dare mutuum suo nomine acceptum.
- 179 Si p. curia vel n. creuerit edito Principis, mutuatam esse restituendam secundum illum, quem habet tempore solutionis.
- 180 Quomodo licitum sit mutuo dare pecuniam rusticis, quam soluat in frumento.
- 181 Non est mutuum, dare vnam ouem, aut aliam eiusmodi rem vt postea similem & equalitatem recipiat, nec dare pecuniam, vt eandem numero recipiat.
- 182 Cum crescit mensura vini, tritici, & aliorum similium, mutuum de eis factum, restituendum est in mensura, in qua fuit datum.
- 183 Si mutuum datum in vino, tritico, aut alia eiusmodi re, restituatur in pecunia; secundum cuius temporis, aut loci estimatum nisi faciendum sit restituo.
- 184 Opposita sententia de dubio, in qua mensura, pondere, & numero debeat mutuum restitui, quando precium mutuum est.
- 185 Quid ea de re tenendum sit.
- 186 Licitum est vinum, aliamque eiusmodi rem quo tempore carior est, mutuo dare, restituendam in equivalenti valore.
- 187 Quatenus licet, aut non liceat, dato mutuo veteri frumento a re eiusmodi pacisci vt restituatur nouum.
- 188 Quid sit tenendum de mutuatione pecunie, cuius valor probabiliter creditur minuendus Principis, aut Reipublice statuto.

MUTUUM dupliciter sumitur, vno modo generaliter, vt cum de commodatione dicitur in lib. 4. Regum cap. 4. illis verbis, Vade, pete mutuo, id est, commodato, ab omnibus vicinis tuis vasa non pauca; vt & illis, in sequent. cap. 6. Et hoc ipsum mutuo, id est, commodato acceperam. Altero modo sumitur proprie, prout distinguitur a commodatione, & ab omnibus aliis contractibus: sicque adhuc dupliciter; vno modo, pro actione mutuandi, altero modo, pro obiecto eiusdem actionis, seu pro re, que apta est mutuo dari, vt que mutuo datur: vt pecunia, vinum, frumentum, & alie eiusmodi res que dicuntur vsu consumptibiles, in hoc a ceteris differentes, quod vsus earum non distinguatur ab ipsarum consumptione, ceterarum vero distinguatur.

Ex qua differentia tres alie sequuntur. Prima est; vt his posterioribus vti possimus, ipsis non consumptis: vt patet ex vsu agri, equi, domus, & aliarum similium rerum: non possimus vero illis prioribus, vt patet ex vsu vini, olei, tritici, & aliarum huiusmodi, ac etiam pecunie, cuius consumptio consistit in alienatione: ita vt ipsam consumi vsu, sit illius dominium transferri in alium. Secunda differentia, vt posteriorum vsus possit transferri in alium sine dominij translatione: qui enim alicui dat equum vtendum, non facit illum eo ipso equi dominum: prioru vero vsus nequeat transferri in alium, quin simul transferatur earum dominium: itaque quicumque alicui vinum dat vtendum, eundem facit vini dominum. Tertia differentia est, quod vsus rerum prioris modi, nullam habeat

164.

Kk

estima-